

I R O D A L O M.

Dr. Gál Kelemen: Iorga oktatásügyi törvényei. Különnyomat az Erdélyi Múzeum 7—9-ik számából. E harmincnégy oldalos kis füzetben behatóan ismerteti szerző azokat a törvényeket, amelyekkel Iorga új alapokra akarja fektetni egész oktatásügyünket. A törvények négy csoportba vannak osztva:

I. A *bakkalaureatusi törvény*, mely ránk, kisebbségekre nézve azért fontos, mert kimondja, hogy ezentul a jelöltnek kivétel nélkül minden tárgyból az állam nyelvén kell vizsgáznia. Tehát az olyan tárgyakból is, amikből eddig anyanyelvén vizsgázhatott, (természetrajz, számtan stb.). E tárgyaknál csak kiegészítőképpen használhatja a tanuló a kisebbségi nyelvet. Ilyenformán ez a törvény rosszabb az annyit szidott Anghelescu törvényénél is.

II. A *középiszkolai törvény*. Itt legfontosabb újítás a nyolc osztályú liceum visszaállítása és a kézimunka tanulás kötelezővé tétele. Ez utóbbi bármilyen dicséretre méltó újítás is elvben, gyakorlatban kivihetetlen, mert hiányzanak hozzá a munkatermek és szakoktatók. Ezek nélkül pedig kézimunkatanítást bajos elképzelni.

III. A *közoktatási minisztérium átszervezése*, mely különösen három irányban szolgál újítással: 1. egy tanácsot nevez ki a volt kultuszminiszterekből, 2. tanulmányi inspektorokat állít egyetemi tanárokból, végül 3. szervez egy olyan tanácsot, melyben a közoktatás minden fokozata képviselve lesz.

IV. Az *egyetemek autonomiája*. E részben ismertette van egyebek közt bennünket, kisebbségeket érintő azon javaslata Iorgának, mely szerint engedjék meg a kisebbségeknek főiskolák alapítása. Ezt a javaslatot azonban a törvényből egyszerűen kihagyták. Erre Iorga cinikusan annyit jegyez meg: „Úgy látszik, e javaslattal koromat megelőztem. Várjuk meg hát, míg az idők teljessége bekövetkezik.“

Hát csak várjuk meg. Rendre elkövetkezik mindenre az idők teljessége.

Addig is szerzőnek mondjunk köszönetet gondos és alapos dolgozatáért. (ma.)

„Három felolvasás az Unitárizmusról.“ Ilyen címen külön kiadásban is megjelent az a három felolvasás, melyet az U. I. T. 1931. évi felolvasó ülésén tartottak Dr. Gál Kelemen, Vári Albert és Dr. Varga Béla. A felolvasások az unitárizmusnak az individuáлизmus-, rácionáлизmus- és a konfesszionáлизmushoz való viszonyát fejtik ki világos és könnyen felfogható módon s egyben bevilágítanak az unitárius vallás szellemi mélységeibe. A szépen kiállított füzet, mely a „Keresztény Magvető Füzetek“-nek 6-ik számaként jelent meg, megrendelhető az Unitárius Iratterjesztő vagy Vári Albert tanár útján Cluj-Kolozsvár, unitárius kollégium. Ára 15. lei.

„Székelység“. Ilyen címen új képes havi folyóirat indult meg *Bányai János* szerkesztésében Székelyudvarhelyen, amelynek célja Orbán Balázs által székelyföld leírásában megkezdett nagyjelentőségű munka továbbfolytatása. A legkiválóbb szaktudósok állanak a fáradhatatlan buzgalmú szerkesztő mellett, ki az erdélyi geológiai viszonyoknak egyik legalaposabb kutatója és ismerője. Az eddig megjelent 1-ső és 2-ik szám változatos tartalmával a legszebb reményekre jogosít s olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

„Református Keresztyén Dogmatika“. Ilyen címen ad ki Dr. Tavaszy Sándor, a kolozsvári ref. teol. fakultás fáradhatatlan munkásságú professzora és e. i. igazgatója egy körül-belül 20 ivre terjedő művet. A könyv megfelelő számú előfizető jelentkezése esetén még a folyó évben megjelenik. Előfizetési ára portómentes küldéssel 200 lei. Bolti ára magasabb lesz. Jelentkezéseket elfogad az „Ifju Erdély“ kiadóhivatala Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Szentmártoni Kálmán: „Nagy nyomoruságok a napoleoni háborúk után“. Székelyudvarhely. Globus. 19. l. Alapos és széleskörű tanulmány alapján írja le szerző a napoleoni háborúk után következett gazdasági, társadalmi, vallási, közoktatási stb. bajokat a kezünk alatt levő tanulmányban. Kiváló érdeme az is, hogy összehasonlítást tesz ama régi és a mai nyomoruságok között s keresi a kivezető utakat. Különösen megnyugtatólag hat az a reménykedő optimista hang, mely a tanulmány végén megnyilvánul. Aki a jelen borujában egy kis világosság után eped, az olvassa el e világos és könnyen áttekinthető dolgozatot.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az 1931-ik év. Ez az esztendő, elképzelhetetlen gazdasági válságával, általános világkriszist idézett elő, amelynek pusztító hullámai közöttünk is végig hömpölyögtek. Mintha a hosszú világháború minden romboló következményét most zúditotta volna reánk az isteni Gondviselés! Kockán forognak magán- és közjavaink. Értéküket veszítették szellemi és erkölcsi kincseink. Ingadoznak intézményeink. És ebben az általános bizonytalanságban kinosan vergődik vagy tehetetlenül áll az ember, aki nem tudja, hogy minő meglepetést hoz a holnap.

Ez az általános világhátasztrófa a többi erdélyi magyar egyházakkal együtt, nem kímélte a mi vihar sújtotta egyházunkat sem. Megújultak azok a gyötrő aggodalmak és kínzó gondok, amelyek elődeinket bánthatták akkor, amikor a mindenéből kifosztott egyház megmentésén töprengtek; amikor a lét és nem lét nagy kérdése forgott a kockán. Fájó szívvel és könnyes szemmel kell néznünk, hogy ez a veszedelmes világáradat miképpen mossa fokozatosan alá századok óta féltve őrzött intézményeinket, amelyekről azt hittük, hogy megingathatatlan kősziklára vannak építve. Nem mutatkozik sehol egy mentő kéz, hiábanvaló a vezetők bölcsessége — az áradatot újjában semmi fel nem tartóztathatja, ha csak az isteni Gondviselés különös módon meg nem világosítja útunkat.

Ami a jövőt még kilátástalanabbá teszi, az az, hogy még ebben a nagy égésben sem tudunk egymásra ismerni és egymást megtalálni. Kicsinyes torzsalkodások, személyi és helyi érdekű ellentétek, felelőtlen gyanúsítások fogyasztják azt az erőt, amelynek minden parányára, közös ügyeink védelmezésében, szebb jövőnk kialakításában olyan elengedhetetlen szükségünk volna. Ha ez a fenyegető veszedelem sem tudná egybe terelni a nyáját, akkor méltán olvassa fejünkre az Úr a maga ítéletét: „Mégméréttél és hiányosnak találtattál.“

Súlyos gondok és nehéz aggodalmak előzték meg a múlt évi Főtanácsunkat is. Ez az esztendő nem hogy enyhített volna valamit a helyzetben, hanem még nehezített. Kérjük azért mindnyájan a mi jó Istenünket, hogy ajándékozzon meg az unitárius egységnek, a tárgyilagos ítéletnek és a bölcsességnek lelkével!